

ฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์

The Vernacular Architecture Database in Buriram Province

สมบัติ ประจัญสานต์¹ / วิสาข์ แฝงเวียง² / ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์³

Sombat Prajonsant / Visar Fengyeang / Piyachon Sangsakda

^{1,2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Received: October 25, 2019

Revised: April 21, 2020

Accepted: April 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในชุมชนท้องถิ่น จำนวน 169 ชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์ และจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น วิธีการดำเนินการวิจัยได้ทำการสำรวจภาคสนามประกอบ การสัมภาษณ์เจ้าของอาคารหรือผู้ดูแลอาคารแล้ว นำมาจัดทำฐานข้อมูลและประมวลผล ผลการสำรวจได้ข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และภาพถ่ายจำนวน 532 หลัง ที่ตั้งอยู่ใน 21 อำเภอ นำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลชื่อ Buriram Vernacular Architecture Database: Buriram VAD โดยเข้าถึงออนไลน์ที่ <http://cul.bru.ac.th/vad/> ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย คือ ควรมีการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจำนวนข้อมูล ติดตามสภาพของอาคารในฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ควรสนับสนุนผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยให้พัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นรูปธรรม และควรประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลนี้สู่กลุ่มนักวิชาการและนักท่องเที่ยวตลอดถึงผู้สนใจทั่วไป

คำสำคัญ: ฐานข้อมูล, สถาปัตยกรรม, พื้นถิ่น, บุรีรัมย์

Abstract

The research objectives were to survey the Vernacular architectures in 169 communities in Buriram province and to develop the vernacular architectural database. The research methodology has conducted by field survey and interview with the building owner or the building administrator. These were used to bring to create database and processing. The results from the survey showed data of 532 buildings in 21 sub-districts and photos, then the Buriram Vernacular Architecture Database: Buriram VAD was developed and can be accessed online at <http://cul.bru.ac.th/vad/>. The suggestions for further research is that the research must be conducted continuously for increasing data and following up on the update database of the buildings. The Arts and Cultural Center of Buriram Rajabhat University should support research users in developing the concrete database. Moreover, the obtained database should publicized to academics, tourists, and general interested people.

Keywords: database, architecture, vernacular, Buriram

บทนำ

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือเขตอีสานใต้ ในอดีตจากหลักฐานทางโบราณคดี และภาพถ่ายทางอากาศชุมชนโบราณที่มีลักษณะคูน้ำคันดินรูปวงกลม หรือวงรีล้อมรอบ จำนวน 143 แห่ง จากที่พบในภาคอีสานจำนวนทั้งสิ้น 715 แห่ง (The Conservation of Local Environment and Arts in Buriram Province, 1990: 57) รวมถึงสถาปัตยกรรมปราสาทขอมที่พบในขณะนี้ มีจำนวน 69 แห่ง (Pholkerd, 2008: 68) ที่ตั้งกระจายตัวในพื้นที่ รวมถึงการพบเตาเผา เครื่องเคลือบที่บ้านกรวดที่ส่งไปจำหน่ายยังแหล่งโบราณคดีที่ร่วมสมัยกัน เช่น เมือง

สุโขทัย เมืองลพบุรี เมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น (Tanapatpornchai, 2008: 56) จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเข้าอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยสำริด ตอนปลายเป็นต้นมา หรือประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว จนเป็นที่ตั้งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ รุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) โดยอ้างถึงผลการศึกษาของทิวาศุภจรรรยา และคณะ ซึ่งระบุที่ตั้งของชุมชนโบราณในยุคทวารวดีที่มีลักษณะคูน้ำคันดิน รูปวงกลมหรือวงรีล้อมรอบ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 143 ชุมชน (Worrakamwichail, 1998: 27-35) หลังพุทธศตวรรษที่ 18 เริ่มเสื่อมอำนาจลง เมืองบุรีรัมย์ไม่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาและธนบุรี มีปรากฏเฉพาะชื่อเมืองอื่น ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เมืองนางรอง เมืองพุทไธสง และเมืองคดุง (อำเภอประโคนชัย) ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น ได้ยุบมณฑลนครราชสีมาจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัด และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จึงมีฐานะเป็นจังหวัดบุรีรัมย์ จากการที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้มีการขยายตัวของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์แบ่งการปกครองเป็น 23 อำเภอ 188 ตำบล 2,546 หมู่บ้าน มีการจับจองที่ดินทำกิน โดยอพยพ เคลื่อนย้าย และตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนขึ้นใหม่ซ้อนทับเมืองโบราณ (Worrakamwichail, 1998: 5) และสร้างเรือนที่พักอาศัย และอาคารอื่นเป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นสิ่งก่อสร้าง หมายรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันเพื่อสนองความต้องการ เงื่อนไข ปัจจัยของชุมชนนั้น จนกลายเป็นรูปแบบเฉพาะท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม สังคมเป็นแบบแผนภูมิปัญญาที่สื่อความหมายแสดงเอกลักษณ์ ซึ่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้แก่ อาคารพักอาศัย อาคารสำหรับประกอบอาชีพ อาคารทางศาสนาหรือศาสนการ และอาคารสาธารณะอื่นในชุมชน โดยมีจุดสำคัญคือการมุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงาม เนื่องจาก

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรมที่ชนแต่ละถิ่นฐานสร้างขึ้นเพื่อเอาชนะธรรมชาติ และอยู่กับธรรมชาติ ทำให้การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไม่สามารถศึกษาที่ตัวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างเดียว แต่ต้องศึกษาบริบทแวดล้อมสถาปัตยกรรมทั้งด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ภูมิศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงการก่อรูป และความเปลี่ยนแปลงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้น ดังนั้น การศึกษาสถานภาพการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาบริบทแวดล้อมสถาปัตยกรรมด้วย แต่จากการศึกษาผลงานวิชาการด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการเผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2561 จำนวน 20 รายการ ประกอบด้วย หนังสือวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ รายงานสืบเนื่องจากการประชุม และวิทยานิพนธ์ ซึ่งยังมีจำนวนจำกัด ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการในพื้นที่ โดยมีเนื้อหาสาระในประเด็น 3 ประเด็นหลัก คือ การก่อรูปของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การอนุรักษ์ และเทคโนโลยีอาคาร (Prajonsant, Feangviang & Sungsakda, 2018: 576) พบการศึกษาเชิงสำรวจที่สำคัญของ The Conservation of Local Environment and Arts in Buriram Province (1990: 1-55) ที่ทำการศึกษาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ในประเด็นที่ตั้ง และลักษณะทางสถาปัตยกรรมโดยสังเขป ประกอบการบันทึกภาพถ่าย แบ่งเป็นบ้านพักอาศัย จำนวน 7 หลัง และศาสนาคาร จำนวน 12 หลัง ใน 8 อำเภอ การสำรวจดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดทำให้การสำรวจไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 23 อำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องสำรวจภาคสนามเพื่อให้สามารถระบุได้ว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่ายังคงดำรงอยู่ในพื้นที่ชุมชนใดในจังหวัดบุรีรัมย์ การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรมที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน อาจเอื้อประโยชน์ต่อการเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มีขอบเขตระยะเวลาการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 รวมเป็นเวลา 9 เดือน ในการสำรวจภาคสนามเพื่อค้นหาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่า และศึกษาประวัติความเป็นมาของอาคาร ประกอบด้วย ประวัติการสร้าง ประวัติการบูรณะ การใช้สอยในอดีต การใช้สอยในปัจจุบัน สภาพของอาคาร ความชำรุดเสียหายของอาคาร โดยการสัมภาษณ์จากเจ้าของ หรือผู้ดูแลอาคาร จึงขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ศึกษาจากจำนวน 143 ชุมชนในทำเนียบชุมชนโบราณในจังหวัดบุรีรัมย์ ตามการศึกษาของทิวา ศุภจรรยา (cited in Worrakamwichail, 1998: 27-35) ซึ่งเป็นเมืองโบราณในสมัยทวารวดี ซึ่งเกิดการตั้งถิ่นฐานซ้อนทับหลายยุคสมัยจนกระทั่งปัจจุบัน โดยตั้งสมมุติฐานว่าชุมชนโบราณเหล่านั้นมีผู้คนการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน และมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดำรงอยู่ ร่วมกับรายชื่อของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ปรากฏจาก เอกสาร หนังสือ วิชาการ รายงานการวิจัย บทความ รายงานสืบเนื่องจากการประชุม และวิทยานิพนธ์ที่มีการเผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2561 จำนวน 20 รายการ ซึ่งมีที่ตั้งในจำนวน 26 ชุมชน ทำให้ขอบเขตของการสำรวจจำนวนทั้งสิ้น 169 ชุมชน จากนั้น ได้ชี้แจงเกณฑ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่า ให้กับผู้นำชุมชน หรือผู้อาวุโสของชุมชนเพื่อให้ระบุเป้าหมายอาคาร จากนั้นคณะผู้วิจัยเดินทางไปยังที่ตั้งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อพิจารณาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร โดยอ้างอิงเกณฑ์ของคณะกรรมการดำเนินโครงการจัดทำทะเบียนอาคารควรรค่าแก่การอนุรักษ์ของ Association of Siamese Architects under Royal Patronage (2004) เป็นแนวทางในการคัดกรอง

และระบุนุอาคารเป้าหมาย เนื่องจากเป็นเกณฑ์ได้รับการยอมรับในองค์กรวิชาชีพ สถาปัตยกรรม และมีข้อกำหนดในการคัดกรองอาคารไว้อย่างชัดเจน เกณฑ์ดังกล่าว ครอบคลุมอาคารทุกลักษณะและคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) อาคารที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
- 2) อาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม
- 3) อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีหรือสังคมโดยรวม
- 4) อาคารที่มีความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ ทั้งปัจจัยทางธรรมชาติหรือโดย มนุษย์

แต่การวิจัยครั้งนี้ไม่ศึกษาโบราณสถาน ปราสาทขอม ศาสนสถานขอม ภูน้ำ คันดิน เมืองโบราณ เตาเผาโบราณ ฯลฯ เนื่องจากกรมศิลปากรได้จัดทำทำเนียบไว้แล้ว ซึ่งก่อนเข้าสำรวจอาคารจะต้องได้รับคำยินยอมจากเจ้าของอาคารจึงเริ่มการสำรวจ และสัมภาษณ์

2. สำรวลักษณะทางกายภาพของอาคาร โดยใช้แบบสำรวจประกอบการวัด ขนาดอาคาร โดยสังเขปพร้อมการบันทึกภาพอาคาร

3. จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในจังหวัดบุรีรัมย์พัฒนา ด้วยภาษา HTML, PHP, CSS, SQL และ JavaScript ร่วมกับ คลังโปรแกรม jQuery บน Bootstrap ฐานข้อมูลใช้ตัวจัดการฐานข้อมูล MySQL และตัวโปรแกรมสำเร็จรูป ที่ใช้เขียนเว็บเพจ คือ Visual Studio Code ให้สามารถเผยแพร่ออนไลน์ได้ทั้งเครื่อง คอมพิวเตอร์ และสมาร์ทโฟน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงฐานข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทำเนียบรายชื่อเมืองโบราณยุคทวารวดีในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามีจำนวน 143 ชุมชน กระจายตัวใน 21 อำเภอในปัจจุบันของจังหวัดบุรีรัมย์ ยกเว้น อำเภอโนนสุวรรณ ซึ่งเป็นอำเภอที่แยกจากอำเภอหนองกี่ และอำเภอโนนดินแดง

ซึ่งเป็นอำเภอที่แยกจากปะคำ ไม่พบว่าเป็นเมืองโบราณ ดังตารางที่ 1 เรียงลำดับจากที่ตั้งอำเภอจากตอนบนของจังหวัดไปหาตอนล่างของจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยใช้ชุมชนโบราณ 143 ชุมชนตามพิภคที่ตั้งเป็นขอบเขตในการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในการวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 1

จำนวนชุมชนโบราณในจังหวัดบุรีรัมย์จำแนกตามแต่ละอำเภอในปัจจุบัน

ที่	ชื่ออำเภอ	จำนวน (ชุมชน)	ที่	ชื่ออำเภอ	จำนวน (ชุมชน)
1	นาโพธิ์	3	12	หนองหงส์	10
2	บ้านใหม่ไชยพจน์	2	13	ชำนิ	3
3	พุทไธสง	9	14	หนองกี่	2
4	คูเมือง	11	15	นางรอง	9
5	แคนดง	8	16	เฉลิมพระเกียรติ	2
6	บ้านด่าน	5	17	ประโคนชัย	17
7	สตึก	10	18	พลับพลาชัย	2
8	ลำปลายมาศ	20	19	โนนสุวรรณ	-
9	เมืองบุรีรัมย์	16	20	ปะคำ	1
10	ห้วยราช	4	21	โนนดินแดง	-
11	กระสัง	7	22	ละหานทราย	1
			23	บ้านกรวด	1
				รวม	143

ในการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์สามารถรายงานผลการสำรวจ พบว่าใน 143 ชุมชนโบราณสมัยทวารวดีในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ตามพิภคที่ตั้งดังเอกสารนั้น ดังนี้

1. มีการตั้งถิ่นเป็นหมู่บ้าน จำนวน 138 ชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 97

2. ไม่พบหมู่บ้านตามทำเนียบรายชื่อ หรือพิกัดที่ตั้ง (Worrakamwichail, 1998: 27-35) โดยใช้การค้นหาตามพิกัดกูเกิ้ล แมป (Google Map) จำนวน 5 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 3 คือ

2.1 บ้านหนองเมือง ตำบลบ้านแพ อำเภอกุเมือง

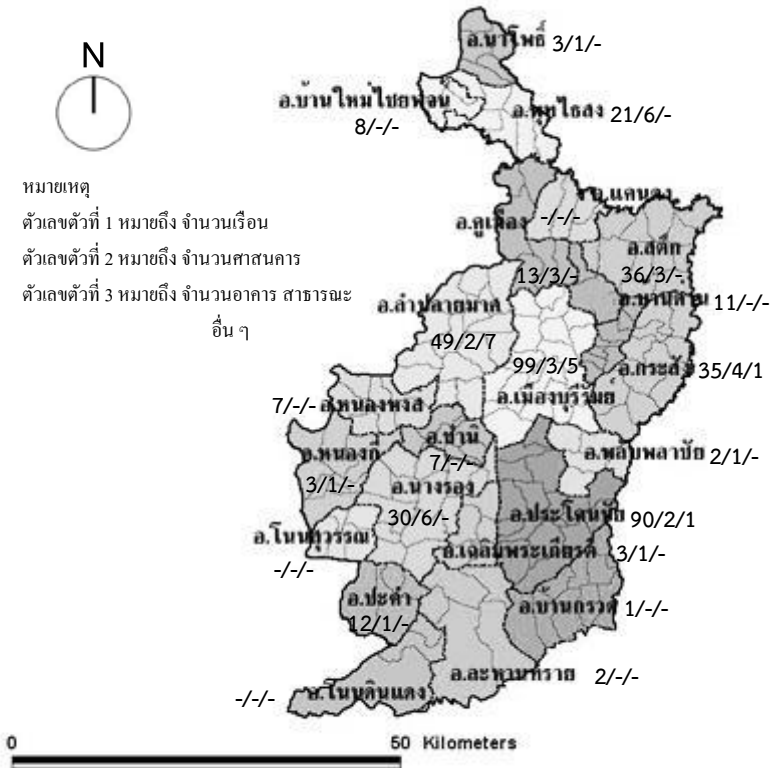
2.2 บ้านดอนเมืองแร้ง ตำบลบ้านจาน อำเภอกุพทุท ไธสง จากการสอบถามชุมชนระบุว่า เป็นป่าช้า แต่การค้นหาพบสภาพเป็นทุ่งนา

2.3 บ้านหนองกันดง ตำบลแคนดง อำเภอกันดง แต่การค้นหาพบสภาพเป็นทุ่งนา

2.4 อยู่ใกล้บ้านฝ้าย ตำบลไทยสามัคคี อำเภอกันดง แต่การค้นหาพบสภาพเป็นทุ่งนา

2.5 ไม่มีชื่อ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ แต่การค้นหาพบสภาพเป็นทุ่งนา

จากการสำรวจ 143 ชุมชน โบราณสมัยทวารวดีในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ รวมกับรายชื่อของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ปรากฏจากเอกสารฯ ที่มีการเผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2561 จำนวน 20 รายการ ซึ่งมีที่ตั้งในจำนวน 26 ชุมชน ทำให้ขอบเขตของการสำรวจจำนวนทั้งสิ้น 169 ชุมชน ได้ข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 532 หลัง ใน 21 อำเภอ ตามทำเนียบรายชื่อในฐานข้อมูล แสดงเป็นภาพแผนที่จังหวัดบุรีรัมย์แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่พบในแต่ละอำเภอ ดังภาพที่ 1 และรายละเอียดดังตารางที่ 2

ภาพที่ 1: แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์แสดงจำนวนสถาบันศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 2

จำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์จำแนกตามแต่ละอำเภอไปปัจจุบัน

ที่	ชื่ออำเภอ	จำนวน เรือน (หลัง)	จำนวน ศาสนาคาร (หลัง)	จำนวนอาคาร สาธารณะ (หลัง)	รวมจำนวน (หลัง)
1	นาโพธิ์	3	1	-	4
2	บ้านใหม่ไชยพจน์	8	-	-	8
3	พุทไธสง	21	6	-	27
4	คูเมือง	13	3	-	16
5	แคนดง	-	-	-	-
6	บ้านด่าน	11	-	-	11
7	สตึก	36	3	-	39
8	ลำปลายมาศ	49	2	7	58
9	เมืองบุรีรัมย์	99	3	5	107
10	ห้วยราช	47	1	4	52
11	กระสัง	35	4	1	40
12	หนองหงส์	7	-	-	7
13	ชำนิ	7	-	-	7
14	หนองกี่	3	1	-	4
15	นางรอง	30	6	-	36
16	เฉลิมพระเกียรติ	3	1	-	4
17	ประโคนชัย	90	2	1	93
18	พลับพลาชัย	2	1	-	3
19	โนนสุวรรณ	-	-	-	-
20	ปะคำ	12	1	-	13
21	โนนดินแดง	-	-	-	-
22	ละหานทราย	2	-	-	2
23	บ้านกรวด	1	-	-	1
	รวม	479	35	18	532

จากตารางที่ 2 ในการสำรวจภาคสนามไม่พบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตามเกณฑ์ที่อำเภอแคนดง และอำเภอโนนสุวรรณ อำเภอที่พบมากที่สุด คือ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ประโคนชัย ลำปลายมาศ นางรอง และพุทไธสง ตามลำดับ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. เมืองเก่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ พบความหนาแน่นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จากฐานข้อมูลสามารถลำดับ ได้แก่ เมืองนางรอง เมืองตลุง (อำเภอประโคนชัย) เมืองพุทไธสง นอกจากนี้ มีห้องแถวไม้ในเมืองที่เจริญเติบโต เนื่องจากเส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี เช่น เมืองลำปลายมาศ บ้านแสงผ้าน (อำเภอลำปลายมาศ) บ้านกระสัง (อำเภอกระสัง) ส่วนบ้านเรือนพื้นถิ่นยังคงอยู่หนาแน่นที่บ้านสวน (อำเภอห้วยราช) บ้านสวายจิก (อำเภอเมือง) บ้านปังกู (อำเภอประโคนชัย) ซึ่งเป็นชุมชนรอบนอกของเมืองใหญ่ซึ่งในปัจจุบันยังมีสภาพเป็นเมืองชนบท เป็นต้น

2. เมืองที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มต่อการคงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น เมืองบุรีรัมย์ แต่เดิมมีตึกคิน จำนวน 8 แห่ง ในปัจจุบันคงเหลือ จำนวน 2 แห่ง และอาคารห้องแถวไม้ริมถนนสุนทรเทพ หรือตลาด 30 ห้อง ในปัจจุบันเจ้าของอาคารมีการรื้อถอน และสร้างอาคารด้วยรูปแบบใหม่

3. โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของภาครัฐมีผลต่อกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของเมืองและการคงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้แก่ เส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี ที่เปิดการเดินทางที่สถานีบุรีรัมย์ เมื่อปี พ.ศ. 2468 ส่งผลต่อการเกิดเมืองตามเส้นทางรถไฟ เช่น ลำปลายมาศ แสงผ้าน (อำเภอลำปลายมาศ) ห้วยราช (อำเภอห้วยราช) กระสัง (อำเภอกระสัง) ทำให้เกิดการขนส่ง การค้า เกิดย่านการค้า ตลาดห้องแถวไม้ แต่เมื่อมีโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมโยงเมืองสู่เมืองพื้นที่ตลาดตามเส้นทางรถไฟจึงไม่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะเมืองที่ใกล้กับเมืองใหญ่ เช่น แสงผ้าน (อำเภอลำปลายมาศ) ห้วยราช (อำเภอห้วยราช) ทำให้ห้องแถวส่วนใหญ่

ปิดร้าง ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือโครงการรถไฟทางคู่จิระ-อุบลราชธานี ตามแผนงบประมาณปี พ.ศ. 2560 (Korat Star up, 2016) ขอมส่งผลกระทบต่อการคงอยู่อาคารสถานีรถไฟ บ้านพักพนักงานการรถไฟ หรืออาคารพื้นถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ของโครงการตลอดเส้นทางรถไฟ

4. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต้องอาศัยระบบและกลไกบริหารจัดการ โดยไม่ปล่อยเป็นภาระของเจ้าของอาคารแต่ฝ่ายเดียว เช่น เรือนพื้นถิ่นที่มีคุณค่าบางหลังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของบ้านที่เป็นผู้มีรายได้น้อย หรือผู้สูงอายุที่ถึงแม้จะตระหนักถึงคุณค่าของอาคาร แต่ไม่สามารถดำเนินการดูแลรักษา ซ่อมแซมให้คงสภาพ ยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรืออาคารบางหลังมีศักยภาพทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่เจ้าของอาคารเป็นผู้มีฐานะ และปิดอาคารไว้ไม่ได้ทำประโยชน์ เช่น ห้องแถวไม้ตลาดห้วยราช เป็นต้น

5. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ประเภทศาสนาคาร ได้แก่ อุโบสถ วิหาร หอระฆัง กำลังจะหมดไป จากการสำรวจพบการอนุรักษ์อาคาร เช่น อุโบสถวัดท่าเรือ อำเภอ นาโพธิ์ อุโบสถวัดบรมรงคา อำเภอพุทไธสง อุโบสถวัดหลักศิลา อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ อุโบสถวัดหนองบัวเจ้าป่า ซึ่งทั้งหมดได้รับคำแนะนำตามหลักวิชาการจากเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร แต่พบอุโบสถอีกจำนวนมากที่ชุมชนซ่อมแซม เสริมแต่งจนทำลายความแท้ เช่น อุโบสถวัดสมศรี อำเภอนาโพธิ์ อุโบสถวัดบ้านดุน้อย อำเภอกูเมือง หรือปล่อยให้อาคารเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา เช่น อุโบสถวัดสระแก อำเภอพุทไธสง อุโบสถวัดโพธิ์ข้อย อำเภอปะคำ อุโบสถวัดเขื่อนคงคา อำเภอลำปลายมาศ เป็นต้น

6. ชุมชนที่มีเรือนพื้นถิ่นหนาแน่น และเป็นอาคารมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ บ้านสวนใน-บ้านสวนนอก อำเภอห้วยราช บ้านสวายจิก อำเภอเมือง บ้านบึงคู อำเภอประโคนชัย ส่วนอุโบสถพื้นถิ่นมีหนาแน่นที่อำเภอนางรอง อำเภอประโคนชัย อำเภอพุทไธสง-บ้านใหม่ไชยพจน์-นาโพธิ์ มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากคุณค่าของสถาปัตยกรรมแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยเกี่ยวพันอื่น เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก บริการเก็หนุน และทัศนคติของเจ้าบ้าน เป็นต้น จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการทำงานของชุมชนก่อน การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ซึ่งสามารถใช้กรณีศึกษาจากบ้านสวนนอก อำเภอหัวราช จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลอาคารทั้งหมด จำนวน 532 หลัง ได้รวบรวม จัดทำเป็นฐานข้อมูลชื่อ “Buriram Vernacular Architecture Database” หรือ Buriram VAD พัฒนาด้วยภาษา HTML , PHP , CSS , SQL และ JavaScript ร่วมกับ คลังโปรแกรม jQuery บน Bootstrap ฐานข้อมูลใช้ตัวจัดการฐานข้อมูล MySQL และตัวโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้เขียนเว็บเพจ คือ Visual Studio Code การเข้าถึงสามารถเข้าถึงออนไลน์ได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟนที่ <http://cul.bru.ac.th/vad/> โดยสามารถเข้าเว็บไซต์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ฐานข้อมูลมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ ในการทำหน้าที่พัฒนาระบบฐานข้อมูล ปรับปรุง เพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบัน และสามารถโต้ตอบสื่อสารกับผู้ใช้ในการแจ้งข้อความ และภาพสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้เจ้าหน้าที่ดูแลเว็บเพจดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

การเข้าสู่ฐานข้อมูล สามารถดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต เข้าถึงได้จาก <http://cul.bru.ac.th> แล้วเลือกเมนู VAD จะเป็นการเข้าสู่ฐานข้อมูล ดังภาพที่ 2

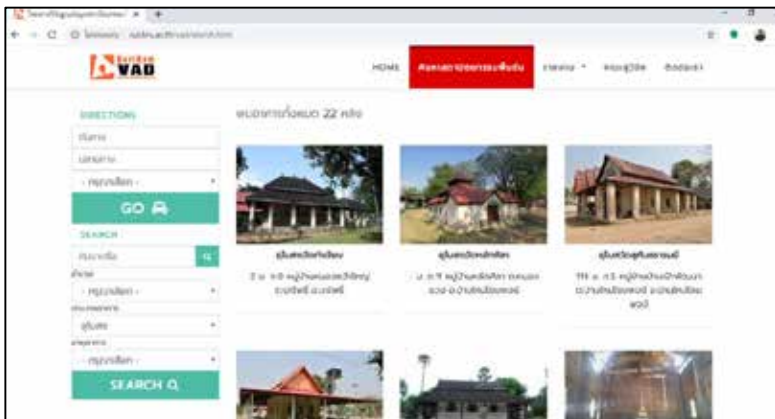
ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาข้อมูลอาคาร สามารถเลือกจากเงื่อนไข อายุของอาคาร ประเภทของอาคาร ที่ตั้งอำเภอ ดังภาพที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 ระบบจะรายงานข้อมูลรายชื่ออาคาร ดังภาพที่ 4

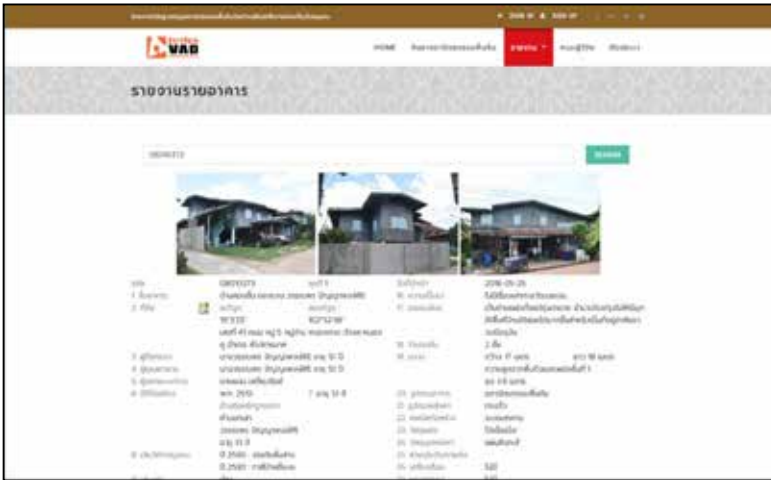
ขั้นตอนที่ 4 หากต้องการติดต่อเพื่อแจ้งข้อความ หรือส่งรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ให้ทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ดูแลเว็บเพจ

ภาพที่ 2: การเข้าสู่ฐานข้อมูล

ภาพที่ 3: การค้นหาข้อมูลอาคารแบบกำหนดเงื่อนไข

ภาพที่ 4: รายงานข้อมูลรายอาคาร

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

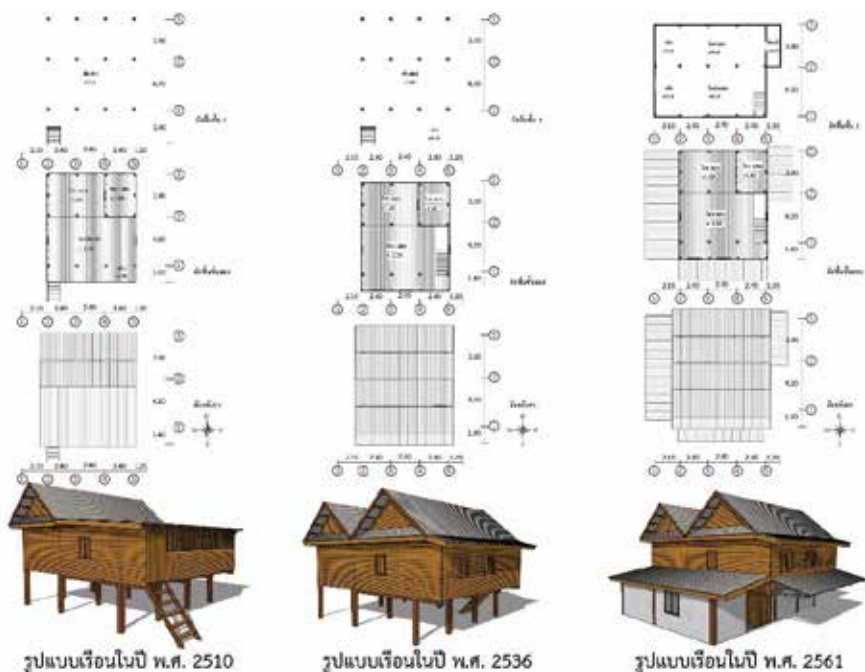
1. ชุมชนเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ พบความหนาแน่นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเนื่องจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญ เป็นศูนย์กลางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจหรือสังคม จึงมีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเป็นผลิตผลของเมืองเก่าสอดคล้องกับ Aumwilai (2013 cited in Seniwongse Na Ayudhya & Kerdsiri, 2016: 79) ที่ระบุถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองเก่าพบข้อมูลในภาพรวมที่สำคัญของชุมชนทั้งด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และสังคม

2. ชุมชนที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มต่อการไม่คงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เนื่องจากมีความต้องการในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อหวังผลด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีการรื้อถอนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อสร้างอาคารที่สนอง

ความต้องการและรสนิยมสังคมเมือง สอดคล้องกับ Aumwilai (2013 cited in Seniwongse Na Ayudhya & Kerdsiri, 2016: 79) ที่ระบุสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนเมืองเก่าโดยมีปัจจัยหลักที่ทำให้ชุมชนต้องเกิดความเปลี่ยนแปลงต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่คือปัจจัยของการละทิ้งอาคารบ้านเรือนแถวให้เป็นอาคารร้างก่อให้เกิดความชบเซาของย่านการค้าเก่า รวมถึงปัจจัยของการรื้อถอนเพื่อสร้างที่พักอาศัย นอกจากนี้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจยังเป็นตัวกระตุ้นร่วมกับปัจจัยด้านสังคมทำให้เจ้าของอาคารไม่ได้อนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไว้สอดคล้องกับ Srisuro (2004: 14-15) ที่กล่าวว่า ลักษณะเขื่อนอีสาน ทั้งเขื่อนเกษ เขื่อนแฝด และเขื่อนโขง ในปัจจุบันถูกรื้อถอน และเปลี่ยนแปลงใหม่จนเกือบหาดูไม่ได้แล้ว เนื่องจากค่านิยมของชาวบ้านได้เปลี่ยนไปตามสังคมใหม่ วิถีชีวิตแบบใหม่

3. โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของภาครัฐมีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมือง และการคงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้แก่ เส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี ที่เปิดการเดินรถที่สถานีบุรีรัมย์ เมื่อปี พ.ศ. 2468 ส่งผลต่อการเกิดเมืองตามเส้นทางรถไฟ เช่น ลำปลายมาศ แสงพัน (อำเภอลำปลายมาศ) ห้วยราช (อำเภอห้วยราช) กระสัง (อำเภอกระสัง) ทำให้เกิดการขนส่ง การค้า เกิดตลาดที่มีห้องแถวไม้ สอดคล้องกับ Walliphodom (1994: 51,53) กล่าวถึง สิ่งหนึ่งที่ทำให้รูปแบบของบ้านเรือนในภาคอีสานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากมายคือการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมาทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชน การจัดให้มีถนนภายในหมู่บ้านลักษณะตาราง โดยสนับสนุนให้มีการสร้างรั้วบ้านเรือนมากขึ้น และการสร้างบ้านเรือนให้มีขนาดใหญ่เพื่อให้คนในครอบครัวอยู่รวมกันได้หลายคน โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบเรือนว่าจะสวยงามเป็นระเบียบมากนักน้อยเพียงใด มักหันมาสร้างเรือนที่มีหลังคาหน้าจั่วทรงต่ำทำให้หลังคาลาดต่ำลงมาเพื่อปกคลุมพื้นที่ของเรือนได้กว้างกว่าเดิม และใช้สังกะสีหรือกระเบื้องหลังคาเพื่อปกคลุมพื้นที่ให้ได้มาก ไม่ใช้

ฝาปะกนหรือฝาสาขบัว เพียงแต่ใช้แผ่นกระดานไม้มาตีแปะกันไว้ บางแห่งไม่มี หน้าต่าง การแพร่หลายของเรือนที่มีหน้าจั่วทรงต่ำเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของ เรือนลาวที่พบทางหนองคายและกาฬสินธุ์แล้วแพร่หลายทั่วไปในภาคอีสาน สะท้อน ให้เห็นถึงการแพร่กระจายอย่างแทรกซึมของกลุ่มไทยลาวที่รุกหรือเคลื่อนย้ายลงไป ทางอีสานกลางและอีสานใต้รวมทั้งที่อื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นรูปแบบบ้านเรือนที่เหมาะสม กับสภาพสังคมเศรษฐกิจของคนในอีสานทั้งภาคที่ไม่ต้องการรูปแบบที่มีระเบียบแบบ แผนจนเกินไปแต่ต้องการสิ่งทีเรียบง่ายและอยู่ร่วมกันแบบง่าย ๆ ปลูกบ้านง่าย ๆ โดย ช่วยเหลือกันเพียงให้มีที่อยู่อาศัยและมีที่ทำกินเท่านั้น โดยลักษณะหลังคาจั่วทรงต่ำ ได้ เข้ามาแทนที่เอกลักษณ์ดั้งเดิมในชุมชนชนบทเกือบทุกภูมิภาค และสิ่งที่เป็นปัจจัยให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงวัสดุของเรือนพื้นถิ่นคือการสร้างรถไฟ และ Teerasawat (2015: 20, 37) ที่กล่าวว่า รถไฟมีอิทธิพลที่เห็นได้อย่างชัดเจน ประการแรกคือการใช้สังกะสี มุงหลังคาเรือน ซึ่งปรากฏว่าตอนนี้บ้านมุงหลังคาด้วยสังกะสีมากมาย เมื่อก่อน บ้านเรือนมุงด้วยจากหรือแฝกเท่านั้น เช่นเดียวกับการศึกษาเรือนพื้นถิ่นที่หมู่ 2 ตำบล บึงภู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ สร้างเรือนราวปี พ.ศ. 2451 ต่อมาราวปี พ.ศ. 2547 มีการเปลี่ยนวัสดุมุงหลังจากมุงหญ้าคาเป็นสังกะสี และเปลี่ยนวัสดุผนังจาก ฝาปรีอเป็นแผ่นไม้ เปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยได้ทุนจากเลี้ยงสัตว์เป็นครัว ห้องนอน และ คู ทิวเปลี่ยนตำแหน่งบันไดไปอยู่ในเรือน ราวปี พ.ศ. 2540 ก่อผนังชั้นล่าง ดัดตั้งประตู หน้าต่าง สร้างห้องน้ำ เทพื้น ค.ศ.ศ.ต่อหลังคากันสาดขึ้นมาในส่วนของหน้าบ้าน (Ponthongmark, 2018: 151) ส่งผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5: เรือนที่บ้านหมู่ 2 ตำบลปึงกู อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อายุเรือนมากกว่า 110 ปี

ที่มา: Ponthongmark (2018: 152)

3. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต้องอาศัยระบบและกลไกบริหารจัดการ โดยไม่ปล่อยเป็นภาระของเจ้าของอาคารแต่ฝ่ายเดียว เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เป็นรากเหง้าที่สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของชุมชนในปัจจุบัน และสำหรับอนาคตของคนรุ่นต่อไป แต่สภาพปัจจุบันจากการสำรวจ พบว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะประเภทศาสนการ กำลัง

จะหมดไปสอดคล้องกับ Srisuro (2004: 9) ที่กล่าวถึงมูลเหตุการทำลายอุโบสถพื้นถิ่น เอกถลักษณ์อีสานอย่างรวดเร็ว โดยมีสาเหตุหลักคือผู้ดูแลรักษาไม่เข้าใจในคุณค่าและ เอกถลักษณ์ของสถาปัตยกรรมอีสาน จึงเห็นการลอกเลียนแบบดีกว่าการรักษา เอกถลักษณ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญา แต่ดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ จึงถือว่าเป็นการทำลาย ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. โครงการได้ทำการสำรวจ 169 ชุมชน จากจำนวน 2,546 หมู่บ้าน ในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงควรดำเนินการสำรวจ ติดตามสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อนำข้อมูลมาบรรจุในฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับโครงการ หรือกิจกรรมที่สร้างความตระหนัก รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
2. ควรดำเนินการดูแลระบบฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน โดยอาศัยการสำรวจภาคสนามเป็นระยะๆ และมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้หลากหลายช่องทาง เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง
3. ควรมีโครงการ หรือกิจกรรมที่ยกย่องให้รางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นในระดับจังหวัด
4. ควรพัฒนาข้อมูลทางวิชาการในฐานข้อมูลไปสู่ข้อมูลเชิงการตลาดเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ผ่าน Facebook หรือ e-book และพัฒนาสู่ข้อมูลภาษาอังกฤษต่อไป
5. ควรนำฐานข้อมูล บรรจุไว้บนฐานข้อมูลของจังหวัดบุรีรัมย์ สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์สามารถเข้าถึงได้เพิ่มขึ้น

6. แสวงหากลไกสนับสนุนให้เจ้าของอาคารดูแลรักษาสภาพอาคารให้คงอยู่ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตสามารถศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กลไกและการสร้างเครือข่ายเจ้าของอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่า
2. การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแนวคิด ตามประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ เช่น

2.1 การวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มชนที่เกิดจากอคติความเชื่อ วิธีชีวิตที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอาคาร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ใช้สอยตามมิติของเวลาและฤดูกาล การวิเคราะห์หาขนาดและความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยแต่ละประเภทของอาคาร

2.2 การวิเคราะห์ระบบโครงสร้างและวัสดุก่อสร้างที่กำหนด เทคนิควิธีการก่อสร้างที่ทำให้อาคารเกิดความมั่นคงแข็งแรง

2.3 การวิเคราะห์การจัดวางพื้นที่ใช้สอยกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ และทิศทางของแดดลมฝน การบังแสงแดด การเปิดรับแสงแดด การเปิดรับลม ระบบการระบายอากาศภายในอาคาร วิธีเลี้ยง และป้องกันการสาดของฝน วิธีป้องกันการลมพายุ วิธีการอยู่ร่วมกับภาวะภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย การวิเคราะห์พลวัตของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แปร เปลี่ยนตามความเปลี่ยนแปลงของนิเวศวัฒนธรรม

2.4 การวิจัยประเมินค่าของอาคาร ได้แก่

2.4.1 คุณค่าด้านความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอย และการแก้ปัญหา ด้านประโยชน์ใช้สอย

2.4.2 คุณค่าด้านการก่อสร้าง การใช้โครงสร้าง วัสดุ และเทคนิค การก่อสร้าง

2.4.3 คุณค่าทางความงาม ได้แก่

2.4.3.1 ความเป็นมวล (Mass) สัดส่วนของรูปทรง จังหวะของการเจาะช่องที่สัมพันธ์กับผนัง ความสัมพันธ์ของเส้นสายรูปทรงในตัวอาคาร ผลของแสงเงาที่มีต่อรูปทรงของอาคารวิธีการจัดองค์ประกอบของมวลที่เป็นรูปทรงการจัดองค์ประกอบของรูปด้านให้เกิดความงาม

2.4.3.2 ความสัมพันธ์ของระนาบกับพื้นที่ การเคลื่อนไหวของที่ว่าง (Flowing of Space) ภายในอาคาร ระเบียบของการตกแต่งแต่ละระนาบ ความงามขององค์ประกอบพื้นที่ (Composition of Plan) ความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างภายในอาคารกับที่ว่างภายนอกและสภาพแวดล้อมให้เกิดความงาม

2.4.3.3 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ผิววัสดุที่ใช้กับอาคาร เทคนิควิธีการเก็บรายละเอียดในแต่ละส่วนของอาคาร (Finished) และศึกษาส่วนตกแต่งอาคาร (Architectural Decoration) ให้มีคุณค่า

References

- Association of Siamese Architects under Royal Patronage. (2004). *Building conservation award*. Retrieved on 27 September 2017 from <http://asa.or.th>. [in Thai]
- Aumwilai, J. (2013). *The cultural landscape of the old town Lopburi*, Theses courses and regional planning graduate mueangomha graduate of Chulalongkorn University. [in Thai]
- Korat Star Up. (2016). *Connecting South East! Nakhon Ratchasima - Ubon budget of 3.5 billion baht a 1-meter Double-track railway JIRA - Ubon began in 2560*. Retrieved on 20 June 2016 from <http://www.koratstartup.com/jira-ubon-double-track>. [in Thai]

- Prajonsant, Feangviang & Sungsakda. (2018). Status of academic works studying vernacular architecture in Buriram province. *Report of a National Conference on industrial technology 4 times*, pp. 576-583. [in Thai]
- Pholkerd, S. (2008). The History and archaeology of Buriram. *History of Buriram Province*, pp. 58-101. [in Thai]
- Ponthongmark, S. (2018). *Dynamic vernacular architecture Thai Khmer*. Buriram: Buriram Rajabhat University. [in Thai]
- Seniwongse Na Ayudhya, K. & Kerdsiri, K. (2016). Local row house in historical landscape area, Taladlang, Rama Road. Lopburi province. *Academic Journal, Faculty of Architecture Khon Kaen University*. 15(1). pp. 77-98. [in Thai]
- Srisuro, W. (2004). *The Crisis of vernacular architecture of Isan: Northeast Region*. *ISAN Studies Journal*, 2 (October-December). pp. 9-15. [in Thai]
- Suppajanya, Th. (1984). *Registration for research projects, the location of ancient communities in the nation*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Tanapatpornchai, M. (2008). *Archaeological history of Buriram Province: History of Buriram Province*. pp. 38-56. [in Thai]
- Teerasatwat, S. (2015). Impact of railways in lower northeastern region (A.D.1900-1960). *The Culture and Economy of Isan: Northeast Region*, Bangkok: Checkpoint Charlie to the printer. [in Thai]
- The conservation of local environment and arts in Buriram Province. (1990). *Vernacular architecture in Buriram Province*, Buriram: Rawat print. [in Thai]
- Walliphodom, S. (1994). *Thai houses, Thai Home*. Bangkok: PR The National Housing Authority.

Worrakamwichail, S. (1998). *The ancient community in Buriram province*. Buriram: Environmental Policy and Planning Office Ministry of Science, Technology and Environment. [in Thai]

Authors

Associate Professor Sombat Prajongsant

Tel.: 063-9691955 E-mail: sombat.pj@bru.ac.th

Mr. Visar Fengveang

Tel.: 080-4867453 E-mail: jojoplant@gmail.com

Mr. Piyachon Sangsukda

Tel.: 089-7214403 E-mail: piyachon.ss@bru.ac.th

Architectural Technology Program, Faculty of Industrial Technology

Buriram Rajabhat University 439 Jira Rd., Muang District, Buriram Province

31000

